

SZERKESZTŐI IRODA:
Belkőzpútea 21. szám (Postapost) hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:
Videkre postán, vagy helyben házhoz kordva
Egész évre 16 frt. Negyedévre 8 frt.
Félévre 8 frt. Egy hónapra 4 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepeket követő napokon.

Kéziratok nem adatkak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:
Kolozsvár, Belkőzpútea 33. szám.

HIRDETESI DIJAK
Egy 1 centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttári cikkek
garmond sora után 20 kr. fizetendő.

„Csüggedt madarak.”

„Szár az ágon, hallgató ajakkal, meddig ültök csüggedt madarak.” Ezt a találó verssort olvasta fejére a kormánypárti képviselőnek Ugron Gyula a múlt évi budget vita alkalmával.

A jelen vita rendén nem lehet ugyan azt állítani, hogy a kormánypárti képviselők némán szemlélik a vitát, de még felől az is bizonyos hogy beszédek épp oly keveset használnak az ügyek a jelenben, mint a mennyire népszerűségükkel ártottak annak a múltban.

Az erdő megmozdult ugyan, de azért nem képes maga alá temetni az ellenzéki szónokok komoly és alapos kritikáinak óriási tömegeit.

A vén Prileszki Tádé, a ki előző vált ki a mozduló erdő sorából, csak a saját megdönthetetlen jólértesültsége és elismert finánc tudományára tudott hivatkozni, szemben azokkal az érvekkel, melyek az ellenzék táborából a kormány sikertelen pénzügyi politikájára ellen felhozattak.

A Tádé bátyánk auctoritása azonban most az egyszer egy cseppet sem adott új irányt a vitának, sem nem tette könnyebbé a kormány álláspontját, sőt ellenkezőleg annyiban megerősítette a következő szónokok helyzetét, hogy azok immár ily fényes pénzügyi találatok után még csak a privát auctoritásukra sem hivatkozhattak, nem lévén képesek ezt a különös isteni adományt összemérni a Prileszki Tádé „elismert” kapacitásával.

A vita eddigi kormánypárti szónokainak, minők Török Zoltán, György Endre, Pulszky Ágost, Horváth Gyula stb. alig jutott más feladat rémükbe, mint több kevesebb bátorsággal kiállni a budget várszancái elé, s oda kiállni az ellenzék ostromló haderőjének: Ide ne közeledjétek, mert ez a mi várunk s ezt rajtunk kívül az isten általános kegyelme is megoltalmazza az olyan haszontalan erőlködések ellenében, a minőt ti proletár had, kifejtetni képesek vagytok.

És dicsőretekre legyen mondva a kormánypárt „nagy” szónokainak, bízva a gondviselés oltalmazó kegyében, mindaddig nem is erőltették meg nagyon magukat, sem az érvek keresése, sem azok alkalmazásában, s a küzdelem dicsőségét egészen átengedték az ellenzék szónokainak.

Sem György Endre, sem Horváth Gyula, sem Pulszky Ágost, de még Szapáry Gyula, a távozni készülő pénzügyminiszter sem voltak képesek a maguk részéről a vitát arra a színvonalra juttatni, a melyre azt az ellenzéki szónokoknak, mint Helffynek, Hermann Ottónak, Hojtsy Pálnak, gróf Apponyi Albertnek, Beöthy Ákosnak, s legutóbb pécsei Gaál Jenőnek hatalmas beszédek emelték.

És így a szerénytelenség vádjára kiküldi is kimondhatjuk, hogy ha a magyar képviselőházban jelenleg folyó költségvetési vita magas színvonalon áll, ennek minden érdeme az ellenzék részére foglalható le teljes joggal.

Készséges és ezáltalán védekezés a kormányon és pártján, s ezzel szemben az a határozott, öntudatos és az ügy igazságába vetett hit minden feltételével bíró fellépés, mely az ellenzék támadásait jellemzi, mintegy önként hívják ki egymással szemben az összehasonlítást. És ha ezt a műveletet elfoglaltanul hajtuk végre, jogszerűen jelenthetjük ki, hogy ha e küzdelemből siker származik, azt kizárólag az ellenzék javára lehet írni.

Olyan kipróbált parlamenti erőket és elismert politikai tehetségekkel szemben, minők gróf Apponyi Albert, Helffy Ignác, Horánszky Nándor, Beöthy Ákos, s az érveknek ama nagy készletével szemben, melyet e szónokok vittek be a küzdelembe — az olyan védő felek, minők Prileszky, Török Zoltán és társai csak arra a sajnálatos

szerpre lehettek kárhóztatva, hogy az érvek gazdag készletével szemben feleselgessenek, s a támadás nagy arányával szemben kizárólag a védelem kinyitó erőfogyottságát állítsák.

Hogy aztán az ilyen aránytalan küzdelemből minő sikert gazdálkodhatnak meg a védelem harcosai, az önként érthető. Mert arról azt hisszük magok a kormánypárti szónokok is meg vannak győződve, hogy a jelenlegi költségvetési javaslat védelmére felállított bástyák, s az általuk eddig használatba vett védésszerek vajmi kevés ellenállási képességgel bírnak szemben, azzal az óriási erővel, melylyel többek között Helffy, Apponyi gróf és Beöthy Ákos ostromolták meg a Tisza várát.

Mert ugyan mit tapasztalhattunk a vita eddigi folyamán? Éppen csak azt, hogy míg a kormány a Tisza és Szapáry támogatása mellett, s maga az előcsatározó Hegedűs Sándor kénytelen kellen felépése által is legfennebb annyit tudott elérni, hogy a nemzet előtt a jövő iránti aggodalmak sulnyát némileg enyhítsen, addig másfelől még csak azt sem volt képes érthetővé tenni a nemzet előtt, hogy ha az anyagi helyzetet maguk is sötétnék, sőt épen válságosnak hirdetik, hol és miben találják fel a realis alapot arra, hogy a meglevő sötétséget eloszlassák, s a válságot legalább enyhítsék, ha megszűntetni nem is képesek.

És mit tapasztalhattunk az ellenzék részéről? Azt, hogy mennél tovább halad a vita, annál inkább meggyőződhetik a nemzet arról, hogy a küzdő feleknek egyenlőtlen ugyan a harcza, de az igazság annak a részén van, a ki szigorú kritikát gyakorol egy olyan kormány eljárása felett, a mely a jogos támadásokkal szemben más védelmi eszközök nem tud igénybe venni, minthogy hű többségére mutat, s bár mellől verdesi, de azért nem aditál, mert bizalomra hivatkozhatik.

És ugyan miért is törődnek Tisza Kálmán és kormánya azzal, hogy a nemzetet fokozatosan tolja az anyagi tönk felé, ha e munkája közben némán ugyan, de ritka egyértelműséggel bólogatnak feléje a „csüggedt madarak.”

Politikai hírek.

A függetlenségi és 48-as párt szerdai értekezletén a költségvetés tárczáj szerinti tárgyalásról kezdte meg. A kisebb tárczáknál, s közösügyi kiadások cziménél nagyobb vitát szándékozik provokálni a párt, különös tekintettel a külügyi helyzetre. Az udvartartás költségeinek, az állami számvetések cziménél, a rendelkezési alapnál, a miniszterelnök valamint a királyi személyek körüli miniszter költségvetésénél szintén lesznek felszólalások. A többi tárczák tanulmányozás és jelentéstétel végett kiadnak a párt illető bizottsági tagjainak. Ezután a váltótörvény első szakaszának módosításaira vonatkozó ama javaslat került tárgyalás alá, melyet a párt határozata értelmében a párt egy albizottsága részéről terjesztett elő.

Széli Kálmánnak Tisza miniszterelnök felajánlotta a pénzügyminiszteri tárczát. Széli Kálmán azonban mint a N. P. J.-ban olvassuk az ajánlatot nem fogadta el és nem öhajta a Tisza-kabinetbe visszalépni.

A költségvetési vitáról. A N. Fr. Pr. a magyar budgetvitáról a következőket írja: A magyar budgetvita sajtóságos képet nyújt. A miniszteri széken ugyan még Szapáry foglal helyet, de valószínűleg pénzügyminiszter nélküli kabinet áll a képviselőházzal szemben s a miniszterelnök kénytelen az ellenzéki szónokok pénzügyi fejtegetéseire is megfelelni. Tisza kedden is főleg általános politikai szempontból polemizált, habár egyidejűleg valami pénzügyi programfélést is kifejtett, igaz, hogy nagyon szegényes programot. Mint a pénzügyi bizottságban, úgy kedden is kijelentette a miniszterelnök, hogy minden nélkülözhető beruházást beszüntet, a dohánybe-

vételeket lehetőleg jobban kihasználja s mint további lehetőséget az egyenlő adók fölemelését is kijelölték helyezett a választások utánra. Tisza azonban a vita további folyamán elhagyta kikerülhetni, hogy az ellenzék által a kormány pénzügyi politikája ellen emelt súlyos vádakra behatóbban ne feleljen, mert e vádak nem mondhatók egészen indokolatlanoknak vagy túloztatnak és számokkal és adatokkal könnyen bebizonyíthatók.

A mérsékelt ellenzék Temesvárt. A mérsékelt ellenzék jan. 30-án Temesvárt nagy partgyűlést tart, melyre Apponyi Albert gróf s számos más ellenzéki képviselő meghívott. Mindnyájan kijelölték helyüket megjelenésükhöz.

A bolgár küldöttség. A bolgár küldöttséget, mely Brindizin át jön, e hó 25-én Konstantinápolyba várják. Tudvalevőleg a porta eleinte úgy volt elhatározva, hogy nem fogadja a küldöttséget; minthogy azonban azóta fölegedett egy kissé a bolgár kérdésben a feszültség s az érdekeltek hatalmak is hajlandóságot mutatnak már a békés megoldásra, a porta sem akar elzárkózni, sőt inkább mindent el akar követni, a mi a megoldást elősegíthetné. A porta körében azt remélik, hogy miután a küldöttséggel egyidejűleg Zarkov is ott lesz, talán könnyebben fog menni a két ellentétes part kibékítése.

A bolgár kérdésről a mai külföldi lapok fontos híreket jelentenek, melyek arra mutatnak, hogy a helyzet javul és hogy remény van az ellentétek kiegyenlítésére.

Első sorban említendő, hogy az a hír, hogy a szent-pétervári kabinet bizonyos feltételek mellett csakugyan előlba a mingreliai herceg jelölttségétől. A feltétel az volna, hogy a bolgár nemzetnek a regenszég visszalépést után nyújtassék alkalom nyilatkozni a mingreliai herceg jelöltvége felett és ha a nemzet csakugyan a jelölttség ellen nyilatkozik, akkor a szent-pétervári kabinet más jelöltet nevezne meg.

Fontos továbbá a N. Fr. Presse római tudósításának jelentése, mely szerint, midőn a bolgár küldöttség tegnap a római török nagykövetnél tiszteletet, a nagykövet ekkép nyilatkozott:

Kormányom felhatalmazott arra, hogy önöket fogadjam, kifejezem önöknek a szultán jóakaratát a bolgár nép iránt és azt az óhaját, hogy a válság mielőbb kiélejtő megoldást nyerjen.

De különös súlyt kell fektetni arra a tényre, hogy a török nagyvezér a küldöttség és Cankov közt egyezséget öhajtt létesíteni.

A képviselőházból.

Budapest jan. 20.
A mai ülésen folytatott a költségvetési vita. Az első szónok Margittay Gyula volt. Figyelemmel hallgatott beszédében élénk színekkel csévteli a magyar állam pénzügyi helyzetének kétségbeesett voltát. Szerinte a helyzet ma már odáig fejlődött, hogy az ország egész hiteje el lesz játszva. Azt a gazdálkodást, mely országban tönk eszélre juttatta, csak kárhóztatnia kell minden hazafinak, s ő épen azért, mert Tisza Kálmán kormányától jövőre sem vár jobb eredményeket — a költségvetési javaslatot általánosságban sem fogadja el.

Ugron Ákos volt a következő szónok, ki különösen Horváth Gyula beszédével foglalkozott. Ez érdekes és a baloldalon zajlóan megjelent beszédéből adjuk az alábbi rövid kivonatot.

Horváth Gyula mentegetéseivel szemben konstatálja, hogy az a korrumpáló rendszer, a mely ma fennáll, a miniszterelnök személyiségét mintegy bélyegként viseli magán s hogy azon nézetekből, melyeket éven át vallott, de a melyeket feladott azért, hogy azokba a báronyszékekbe bejuthasson és azért, hogy az egyensúlyt a pénzügyekben helyreállítsa, egyelőre egyet sem foganatosított. Nem ismertem e — így szól — tegnap e t. tuloldal egyik szintén kitűnő szónoka, György Endre, hogy az erkölcsi viszonyok meg vannak rendítve, hogy a társadalom nem a rendes alapokon áll, s a társadalomra akarja ujabban, mint ezelőtt egy pár évvel Bekics tette, ráfogni a mai káros állapotokat. De tovább megy a t. képviselő ur és azt mondja, van e nemzetben egy osztály, s még azt is megjegyzi, hogy az e költségvetésben kifejezésre talál, a mely nem szeret a nem akar dolgozni.

T. képviselő ur azáltal a régi központosított, a nemzeti osztályt, éri. En sokat gondolkodtam a felett, mikép lehet e budgetben kifejezésre találni ez osztályt azon tulajdonságának, hogy nem akar és nem szeret dolgozni. Lehetetlen arra a gondolat-ra nem jutni, hogy ez azon hivatalok szá-

mának szaporításában talál kifejezést, melyet a t. kormány évenként és évenként kreál.

T. ház! (Halljuk! Halljuk! balfelől.) Nem e társadalmi osztály mentette meg Magyarországot, a magyar nemzetet századokon keresztül, nem e a társadalmi központosított volt a protestanizmus legerősebb harcosza és nem e társadalmi osztályból veszik e öök éppen ez alapon a legkieseredetebbi, a leghatalmasabb harcosait, a kik képesek ööknek a nemzet rovására és kárára mindent megszavazni, mert látható fejöket csúszhatatlannak tartják.

A mily hátatlanság ez azon központosított osztály iránt, épp oly érzéketlenségnek tartom a képviselőház részéről azon eljárást, mely úgy állítja oda ma már Szapáry Gyula pénzügyminisztert, ki amint tudja van kattyudalát énekelte, hogy ez a bűnbak. Itt van a másik bűnbak, mert Horváth Gyula képviselő ur beszédének egész tonusa, melyben azt mondja, hogy mindazon eszközök, mikre a pénzügyminiszter ur hivatkozik, mind nem elegendők a hiány, a pénzügyi zavar megszüntetésére. Beszéde folyamán Ugron számtalan eszközt említ fel a kibontakozásra; többek közt a fogyasztási adók kihasználását, esetleg új határár felállítását.

Beszéde végén kijelenti, hogy Helffy Ignác határozati javaslatát fogadja el.

Zajos sikert aratott pécsei Gaál Jenő, ki az eddigi vitában a leghosszabb beszédet mondotta, de azzal mégis folyton lekötve tartá a ház figyelmét. Horváth Gyula és György Endre beszédeire tett találó megjegyzései után a Tiszafendszer politikájának alapos és hű jellemzését adta. A kormány pénzügyi terveiről, a konverzióról kimutatta, hogy azok a helyzetet még nem javítják, mert a baj sokkal nagyobb, semhogy kaphodó tervekkel orvosolható volna. Gaál Jenő beszédét zajos ovációkban részesítette az ellenzék.

Utána Pulszky Ágost zajos áll kiáltások között kezdett beszélni, a röviden indokolta azt, hogy miért fogadja el a költségvetést.

Az ülés utolsó szónoka Komlóssy Ferenc volt, kinek rövid beszéde után az ülés is véget ért.

Bíróági szervezetünk.

Budapest jan. 19.
A magyar jogász-egyesület ma Csemegei kuriai tanácselnök elnöke alatt teljes ülést tartott a melyen Szentgyörgyi Imre kuriai tanácselnök a bíróági szervezetről értekezett.

A teljes ülésen jelen volt a jogászvilág számos kitűnője, kuriai és táblai bírák, ügyészek és ügyvédek. Az értekező a bíróági szervezet végleges megállapítását a törvényhozás igen komplikált feladatának tartja. Visszépítást vetett a házánkra divott különféle törvénykezési szervezetekre, melyek az egységes bíráskodást az országban lehetetlenné tették.

A mostani állapot továbbfejlesztését a bíróági szervezet megállapításánál az első nem tartja ajánlatosnak, mert ez szerinte egészen elhibázott.

A bírói tevékenység megállapításánál teljes munkafelosztást kíván, mi a jelenlegi törvénykezési szervezetben hiányzik. Több eszmét vet ezután fel, melyeket a bíróági szervezet új megállapításánál figyelembe veendőknek vél. Ilyen a bírói illetékesség szigorú meghatározása.

A társas bíróságok csak jogi kérdések elbírására tartja illetékesséket, végrehajtással egybekötött, telekönyvi stb. ügyek egyes bíróra bízandók. Ez magával hozza a büntető és a magánjogi eljárás végleges megállapítását, ugyancsak a szobélis és a közvetlenség behatárolt oly módon, hogy a bíró az ügyek írásbeli előkészítése után a felek közvetlen előadásai alapján ítélhessen.

Fontos dolognak tartja a törvénykezésnek helyes elvek szerinti területi felosztását a mi különösen nehéz lesz a felsőbb bíróságok tekintetében.

Az előadó a nagyobb területű társas bíróságok híve és az által származó hiányokat inkább sürűbb egyes bíróságok szervezésével véli pótolhatni. Nagy súlyt fektet továbbá a bírói személyzet helyes megválasztására.

Igen fontos kérdés, minő iskolán kell keresztül mennie e leendő bíróknak. A bírói karnak egyik legalaposabb előképző iskoláját az ügyvédkarban látja, azt öhajta tehát, hogy az ügyvédi vizsga legyen az egyedüli minősítési fok, mely a bírói állásra képesít. Jelenlegi viszonyaink egyet más mutatnak. A joggyakornokokból 2 fél év alatt albiró lesz, pedig ez idő alatt csak protokollot vezetett dictálás után; gyakorlatra egyáltalán nem tett szert. Öhajtaná azt, hogy önálló bíró ne lehessen oly egyén, ki bizonyos ideig nem működött, mint segédbíró valamely társas bíróságnál.

Az ügyédi karból a bíróba való átlépést egyenesen megengedhetének tartja. — Igen kíváncsúnak tartja a kezelés könyvitésére bírói irodák berendezését.

A mondottak alapján szükségesnek tartja az ügyvédi, a körjegyzői és végre hajtói intézmény újja szervezését.

A mi az új szervezet pénzügyi oldalát illeti, állithatja, hogy általa lényeges megkötések remélhetők a bürtönügy, az élelmezés és az irodai ügykezelés budgetjében. A pénzügyi oldalra vonatkozólag, továbbá a felsőbb bíróságokra, ügyészségekre stb. való kiterjeszkedést egy jövő alkalomra tartja fenn magának.

A románok és mi.

Bukarestből a következőket írják:

Stourdza Demeter vállas. és közoktatásiügyi miniszter e hó 17-én délelőtti vizsdatért Bukarestbe, miután az osztrák-magyar monarchiával kötendő kereskedelmi szerződés ügyében velejárt szakelődök már néhány nappal előbb hazatarttak Bécsből. Sajnos azonban — úgy tetszik — az eddigi szerződési tárgyalások eredménye nem volt oly kedvező, hogy abból az új kereskedelmi szerződés mihamarabb létrejöttét lehetne következtetni.

Mert bár Aureliann, a magas védvámrendszer ismert képviselője, ki is lépett a szerződési tárgyalásokra kiküldött bizottságból s bár az ő visszalépése kedvező fordulatnak volt tekinthető a román kereskedelmi politikában, az Aureliann által képviselt theoria és az osztrák-magyar monarchiával kötendő szerződés megújítása iránti kedvező megatartás között még nagy ut fekszik s ujabban úgy tetszik, hogy Románia Aureliann visszalépése után sem lépett még erre az utra.

Mindenestre feltűnő, hogy a román sajtó mit sem tesz oly irányban, hogy a közvéleményt a szerződés megújítása iránt kedvezőbbre hangolja s élet vegye annak az elfogultságnak, mely még nemrég is azt mondatta a románokkal, hogy Ausztria-Magyarországgal kötendő kereskedelmi szerződés Romániára nézve fölösleges és költségese pazarlás volna. Sőt ellenkezőleg, a Pherekyde külügyminiszter által engulmazott Etoile roumaine csak nem rég merészelt totallítani és védekezni azt az Aureliann-féle értelemben tartott, nevétséges tételt, hogy Románia mit sem veszített a vámháború következtében.

Ugy látszik tehát, hogy a kormány kebelében is létezik egy a szerződés megújítása ellen irányuló áramlat, a mi eléggé megmagyarázhatja a román sajtónak hideg és tartózkodó magatartását a bécsi és a magyar sajtó fejtegetéseivel szemben. A mi parlamenti körünket illeti — sajnos — elvitázhatatlan tény, hogy a kormánypárt tulajdonképpen többsége oly politikuskökből áll, kiket közgazdaságunk virágzása személyesen nem érdekel, kik tehát nem is tudják megérteni azokat a hátrányokat, melyek gazdasági termőinkre a vámháborúból háromlottak. Sajnos végül, hogy az oly tisztá itéletű és praktikus gondolkodású államférfi, mint Bratianó, dacára annak a támogatásnak, melyben őt Stourdza ügyismere és diplomáciai rutinja részesíti, kénytelen tekintetbe venni a kormánypárt szerződésellenes elemeit is, még pedig annál inkább, mert az ellenzék soraiban ily nagybirtokok inkább saját anyagi érdekeik ellen szavaznak, sőt szükség esetén inkább tönkreteszik magukat és az államot, semhogy a Bratianó-kormány részéről javasolt szerződési politika mellett szavaznának.

Enyedi Lukács beszéde.

Pártunk jeles tagjának a képviselőház szerdai ülésén tartott beszédéből adjuk a következőket:

Mindenekelőtt kijelenti, hogy feszélyezve érzi magát annyiban, hogy nincs teljesen tájékozva az iránt, hogy a kormány részéről ki az, a ki a pénzügyeket képviseli. A közvélemény a jelenlegi pénzügyminiszter helyzetét túlhaladott álláspontnak tartja s maga a pénzügyminiszter is érintette beszédében, hogy nem tudja, ki fogja a konverziót végrehajtani. Egyébiránt a jelenlegi pénzügyi helyzet annyira összefügg Tiszának és Szapárynak egyéniségével, hogy jogos ellenik a kritika. A pénzügyi helyzetért nem a reszortminiszterek, hanem ök ketten felelősek, mert az utóbbi évek pénzügyi történetében majd Tisza-Szapáry, majd Szapáry-Tisza-éréről lehet beszélni. (Igaz! a szélsőbalon.)

Horváth Gyula azt ajánlotta az ellenzéknek, hogy ne Tisza személyét támadja, hanem elvies szempontokból induljon ki. De erre szükséges volna azt tudni, mik tulajdonképen Tisza elvei?

A mi támadásunk, — így folytatja, — a mennyiben a miniszterelnök ur személye ellen intézkedik, nem a magánembert illeti. Mi mindnyájan e házban kívülről nélkül tiszteljük, becsüljük a miniszterelnök urat, mint magán embert, sőt őt mintaszerűt o-

